1995. VIII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM ÁPRILIS

SZÓSZÓLÓ

A TUDOMÁNYOS ÉS INNOVÁCIÓS DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETÉNEK LAPJA

Akadémiai közgyűlés előtt...

Május második hetében ül össze a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlése, amely mindig jelentős esemény az ország szellemi életében. A mostani ülésnek az ad különleges jelentőséget, hogy az Akadémia megújulása során fontos lépések történtek, amelyeknek a hazai tudományos közéletre gyakorolt hatása csak a közeljövőben lesz érzékelhető.

Közel 170 éves Akadémiánk történelme során mindig képes volt megújulni, valahányszor az élet erre kényszerítette, és ennek legutóbbi eredménye az 1994 második felében életbe lépett új akadémiai törvény, amely alapvetően a következő célokat szolgálja:

— a kvalifikált kutatók hazai közösségének köztestületté formálását és a tudomány műveléséhez elengedhetetlen autonómia kiszélesítését;

— a nagy nemzeti értéket képviselő akadémiai kutatóhálózat önigazgatásának demokratikusan ellenőrzött, a szellemi teljesítményt elismerő megvalósítását;

— a tudományos utánpótlásról való gondoskodást nemzeti érdekeink szem előtt tartásával;

— a hazánk európai integrációs törekvéseinek a tudomány eszközeivel történő segítését.

1994 második felében létrejött az Akadémia köztestülete, amely a mintegy 11 000 tudományos fokozattal rendelkező hazai szakemberek 60 százalékát foglalja magában, és amelynek létszáma önkéntes jelentkezés alapján folyamatosan növekszik azóta is. A köztestület titkos szavazással 200 képviselőt *delegált az Akadémia közgyűlésébe, új szervezetként megválasztásra* került az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa (AKT), az Akadémia Doktori Tanácsa és a Vagyonkezelő Kuratórium. A közelmúltban megválasztották a három szakterületi kuratóriumok tagjait és elnökeit, s ezzel megerősödött az irányítás testületi jellege. Testületi önkormányzatként az Akadémia tehát nagyfokú tudományos politikai és gazdálkodási önállóságot élvez. Ezek után az újonnan létrehozott bizottságain, tanácsain és egyéb testületei szervein fog múlni, mennyire tud majd élni az akadémiai törvényben és az alapszabályban lefektetett jogaival.

Az Akadémia működésének korszerűsítése azonban csak akkor valósulhat meg, ha ehhez a megfelelő anyagi eszközök rendelkezésre állnak. Sajnos ezen a téren a kép már korántsem olyan kedvező, mint az kívánatos lenne. Erre vonatkozóan érdemes röviden áttekinteni az 1994 évre vonatkozó gazdasági adatokat.

1994-ben a tényleges rendelkezésre álló költségvetési támogatás 6,2 milliárd forint volt, amely az előző évekhez viszonyítva 25 százalékos növekedésnek felelt meg. Sajnos a változás jogcímeiből következik, hogy a növekedés kizárólag a központilag elrendelt bérpolitikai intézkedésekkel volt összefüggésben, míg az elvonás közel 80 százaléka dologi kiadásokat érintett. Így a látszólag az inflációval közel azonos mértékű növekedés csak a személyi juttatásokra fordítható támogatási előirányzatot emelte.

Az Akadémia beruházási forrásai 1990 óta folyamatosan csökkentek, az 1994 évi összeg az 1990-es értéknek csupán egyötöde! A beruházási keretek drasztikus csökkenése következtében kutatóhelyek gépei és műszerei átlagos használhatósági foka az 1990 évi 42,3 százalékról 1994-re 29,5 százalékra csökkent.

A kutatóintézetek tevékenységét döntő mértékben központi forrásokból finanszírozzák. Bár a pályázatok alapján elnyert támogatás némileg javít egyes kutatási témák helyzetén, a kutatóintézetek olyan mértékben függenek a központi költségvetéstől, hogy az már fenyegeti a kutatómunka színvonalát is. Jellegénél fogva ugyanis a kutatási tevékenységet nem lehet az állami költségvetés egyensúlyi helyzetének ingadozásaihoz igazítani. Tovább nehezíti a rendeltetésszerű működést a gazdálkodási és adózási szabályok évről évre történő, sőt néha annál is gyakoribb változtatása, valamint az állandó forintleértékelések által okozott kiszámíthatatlan gazdasági helyzet is. Ezen túlmenően az elmúlt években sem történt meg — különböző ígéretek ellenére — az infláció negatív hatásának kompenzálása.

Szükségképpen egyre hangsúlyosabbá bált a költségvetést kiegészítő pályázati és egyéb bevételek szerepe. A központi költségvetésből származó beruházási keretek évek óta tartó drámai csökkenését a kutatóhelyek saját bevételeikből igyekeztek ellensúlyozni, a műszaki infrastruktúra, illetve műszerállomány rohamos elavulását nem tudták megállítani, és érdemi megújulást elérni. Az a körülmény, hogy a kutatások támogatására szolgáló pályázati alapok is egyre csökkennek, illetve szünetelnek, igen rövid időn belül súlyos helyzetet idézhet elő. A pályázati alapok mielőbbi feltöltése tehát a kutatások számára létkérdés.

A főtitkárnak a kormány számára készített beszámolója, amelyet az akadémiai közgyűlés meg fog tárgyalni, részletesen foglalkozik Akadémiánk gondjaival, de szerencsére számos kiemelkedő eredményről is be tud számolni. Semmiképpen nincs azonban irigylésre méltó helyzetben az Akadémia vezetése és a köztestület sem, amelynek felelőssége Akadémiánk sorsát illetően jelentősen megnövekedett intézményrendszerének kiépülésével. Az Akadémiának mindenképpen ki kell alakítani a tudományos kutatás természetének jobban megfelelő gazdálkodási rendszert, amely azonban hatástalan lesz megfelelő pénzügyi alapok létrehozása nélkül. Nem véletlen, hogy az Akadémia fontosnak tartja a kormány állásfoglalását a tudomány és a tudományos kutatás szerepét illetően hazánk felzárkózási törekvéseinek megvalósításában.

A tudományos közösség megtett minden tőle telhetőt, hogy megmentse a hazai tudományosságot utódaink számára. Most már a kormányon van a sor! — bgy —

Milyen funkciókat finanszírozzon az állam?

A kilábalás útjai II.

Interjú Nyikos Lászlóval

Nem „derült égből", hanem szomorú borongós felhők közül jött a „villámcsapás", amely azóta is sokkolja a közvéleményt. Nevezhetjük bárminek — „gazdasági stabilizációs programnak" vagy „nadrágszíjszorító intézkedésnek" — a kormánytól kapott „csomag" sok keserű pirulát tartalmaz. Nyikos Lászlóval (közgazdász-kandidátus), az Állami Számvevőszék alelnökével a gazdasági bajokból való kilábalás lehetőségeiről, a lehetséges gyógymódokról, az idestova húsz éve várt felemelkedés útjairól beszélgetett a Szószóló szerkesztője. Elmúlt havi lapszámunkban megállapítást nyert: „a monetarizmus töretlen, a rendszerváltás nem érintette, ... párbeszéd nélkül, a közteherviselésről nem érdemes beszélni." A Számvevőszék alelnöke most — többek között — az úgynevezett stabilitási program legkényesebb pontjáról, az államháztartási reformról nyilatkozik. Kifejti, miképpen lehetne — mindenekelőtt a feladatok pontos meghatározásával — az immár finanszírozhatatlan államháztartási rendszert átalakítani.

— A másfél évtizede változatlan „adósságkezelési politikát" meddig lehet elviselni? A technika változatlan: a fizetőképességet mindenáron meg kell őrizni. Az esedékes hiteleket törleszteni csak újabb és újabb hitelek felvételével lehet. Az adósság pedig nem csökken, hanem egyre nő.

— Azt gondolom, hogy a gazdasági diplomáciánknak kellene olyan lépéseket tenni, hogy valamilyen módon respektálja a nemzetközi pénzvilág azt, hogy Magyarország minden eszközzel igyekszik megőrizni a jól fizető adós és a megbízható partner pozícióját. Talán éppen ezt a magatartást lehetne honorálni valamiféle könnyítéssel, ami nagyon ránk férne. Olyan könnyítésre gondolok, hogy az általunk fizetett kamatokat, amelyek dollárban is milliós nagyságrendűek évente forgassák vissza és ne csak „kiszívják" vagy „elszívják" azt, hanem fektessék be itt az országban. Így esetleg jutna is, maradna is valami. Nem gondolok tehát arra, hogy Magyarország egyszerűen bejelenti fizetésképtelenségét, és nem törleszt, mert ennek a konzekvenciái valóban kiszámíthatatlanok lennének, de diplomáciai lépésekkel enyhe pressziót lehetne gyakorolni.

— Milyen presszióra lehet egyáltalán gondolni?

— Arra, hogy amikor valaki olyan sok pénzzel tartozik, mint amennyivel mi, akkor már többnyire a hitelező fejének is kellene fájni. Minden hitelezőnek az az érdeke, hogy visszakapja a pénzét. Ha a helyzet túlságosan megromlik, az veszélyeztetheti a hitelező pénzét. Ha itt egy társadalmi robbanás lenne, akkor elveszhet a pénz. Ezt a szituációt talán ki lehetne úgy használni, hogy a hitelezőket nagyobb toleranciára vagy megértésre bírja.

— Márpedig a pénzügyi kötöttség olyan erős, a kényszerpályák annyira szűkre szabottak, hogy ma kevésbé vagyunk függetlenek, mint voltunk korábban.

— Ez egy sajátos helyzet, mert a gazdasági függőségünk elképesztően nagy, mozgásterünk borzasztóan kicsi. Be vagyunk szorítva. Ha azt mondhatja a nemzetközi pénzvilág, hogy akkor ad nekünk hitelt, ha előírhatja, hogy a GDP hány százaléka lehet például az államháztartási hiány, akkor ez majdnem olyan, mint amikor Churchill leírta Sztálinnak, hogy hol húzzuk meg a határt: innen a tiétek, innen pedig a miénk. Ez hasonló alárendeltséget jelent, csak most nem politikai, hanem gazdasági függőséget. A monetáris álláspont azt állítja: nem diktálnak. Végül is csak azt mondják: ha nem teljesítitek a kívánságainkat, akkor nincs miről tárgyalnunk. Tehát nagyon erős a pénzügyi függésünk.

(Folytatás a 3. oldalon)

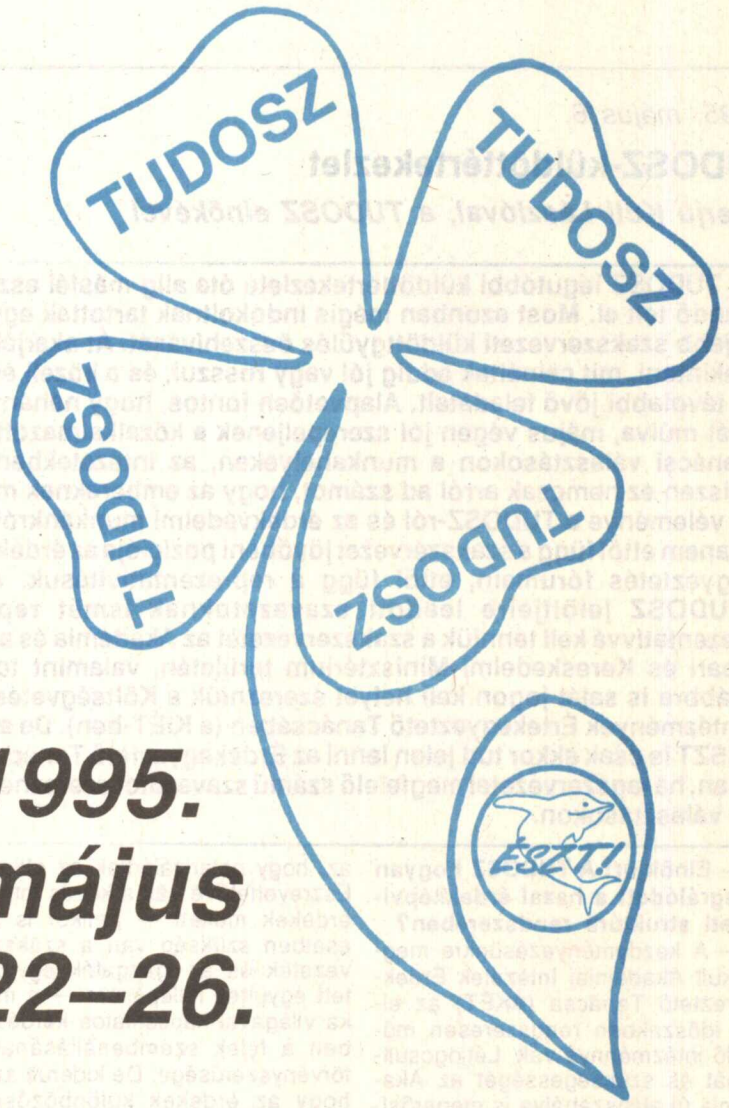

1995. május 22–26.

Közalkalmazotti tanács választás

Az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa

Az Akadémiai Törvény elfogadása és hatálybalépése törvényes keretbe foglalta és felgyorsította a nyolcvanas évek vége óta tartó akadémiai reformfolyamatot. Az Akadémia alapszabályának kialakítása során előkészületek történtek az új testületek létrehozására is. Az Akadémia 1995. januári közgyűlése idején létrejöhetett a 30 tagú Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa (AKT), amely az 1994. évi XL. törvény 20. § (1) bekezdése értelmében az akadémiai kutatóhelyek működését irányító testület és elnöki teendőit az Akadémia főtitkára látja el.

Az AKT első, alakuló ülését 1995. január 19-én tartotta. Az ülés egyetlen feladata az AKT alapszabály-tervezetének megvitatása volt. Az AKT alapszabályát az Akadémia Közgyűlése 1995. január 20-án elfogadta. Az elmúlt időszakban az AKT az előtte álló feladatok sokasága miatt gyakorlatilag havonta ülésezett. 1995. március 27-i harmadik ülése során döntés született, hogy az AKT alapszabályában foglaltak alapján állásfoglalásait — visszamenőleg is — minél szélesebb körben nyilvánosságra kell hozni. Ez az elképzelés találkozott az Akadémiai Érdekegyeztető Tanács 1995. március 23-i ülésén részt vevő képviselők véleményével. Javasolták: az AKT állásfoglalásai ne csak az Akadémiai Értesítőben, hanem a Szószólóban is jelenjenek meg, a későbbiekben pedig az elektronikus levelezés nyújtotta lehetőségeket is fel akarják használni erre a célra. Az alábbiakban tehát mi is közreadjuk a AKT 1995. február 27-i és 1995. március 27-i ülésének állásfoglalását.

Az Akadémiai Kutatóhelyek Tanács 1995. február 27-i ülésének (AKT 2/95.) állásfoglalásai

AKT 2/1/95. (II. 27.) állásfoglalás:
Az AKT az ügyrendet az elfogadott módosításokkal ellenszavazat és tartózkodás nélkül egyhangúlag jóváhagyta. Ugyanakkor fenntartotta jogát esetleges későbbi módosításra.

AKT 2/2/95. (II. 27.) állásfoglalás:
Az AKT egyhangúlag jóváhagyta az 1995. I. félévi munkatervet. Egyetértett azzal a javaslattal, hogy az AKT üléseit általános szabályként a kijelölt hónap utolsó hétfőjén tartják.

AKT 2/3/95. (II. 27.) állásfoglalás:
1. *Az AKT áttekintette a kuratóriumok létrehozására és működésének kialakítására vonatkozó javaslatot, amelyhez pontosításokat fogadott el.*
2. *Megállapodás született arról, hogy az AKT márciusi ülése előtt, ahol a kuratóriumok tagjainak kiválasztására kerül sor, az AKT tudományterületi tagjai külön üléseken alakítják ki javaslataikat, ezek lebonyolítása érdekében koodinátorokat jelöltek ki.*
3. *Az AKT kuratóriumainak működési szabályzatával kapcsolatban megállapodtak abban, hogy észrevételeiket március 15-ig írásban eljuttatják az AKT titkáraihoz, akik azokat a létrejött kuratóriumok véleményével együtt az AKT áprilisi ülésén vitára bocsátják.*

AKT 2/4/95. (II. 27.) állásfoglalás:
1. *Az akadémiai intézetek működésének folyamatossága érdekében az AKT egyhangúlag megerősítette az 1995. évi nagyjavítási, valamint az 1995. évi beruházási kereteknek jogelődje, az AKB által történt felosztását.*
2. *Az igazgatók bérezésének kérdéseiről szóló tájékoztatóval kapcsolatban az AKT egyetértett azzal, hogy az akadémiai törvény értelmében az igazgatók felett a munkáltatói jogokat — az AKT-tól, mint jogforrástól kapott átruházott hatáskörben — az AKT elnöke gyakorolja.*
3. *Egyhangú határozat szerint a támogatott kutatóhelyek pályázatairól a halaszthatatlan döntést az AKT — a testület tagjai közül az AKT elnöke által felkért — különbizottság előterjesztése alapján, márciusi ülésén fogja meghozni.*
4. *A testület egyetértett azzal, hogy az 1996. évi költségvetési irányelvek és fejlesztési elképzelések kialakítására az AKT elnöke előkészítő bizottságot állít fel, amelyben Fazekas Károlyt, Király Zoltánt, Lukács Józsefet, Mészáros Jánost és Tétényi Pált kéri fel közreműködésre.*
5. *Az AKT jóváhagyta az ATOMKI szervezeti és működési szabályzatát és felhatalmazta az AKT elnökét annak aláírására.*

Az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa1995. március 27-i ülésének (AKT 3/95.) állásfoglalásai

Az AKT ülése az I. félévi programnak megfelelően a következő napirendi pontokat tárgyalta:
1. *A támogatott tanszéki kutatóhelyek hálózatának működési szabályai.*
2. *Előterjesztés a támogatott tanszéki kutatóhelyek pályázatainak elbírálására.*
3. *Javaslat a kuratóriumok tagjainak felkérésére.*
4. *Egyebek.*

— Az 1996. évi költségvetési tervezés irányelvei
Az egyes napirendi pontokkal kapcsolatban a következő állásfoglalások születtek:

AKT 3/1/95. (III. 27.) állásfoglalás:
Az AKT, valamint a Markó László és Tuschák Róbert akadémikusok vezette ad

(Folytatás a 3. oldalon)

1995. május 6.

TUDOSZ-küldöttértekezlet

Interjú Kuti Lászlóval, a TUDOSZ elnökével

A TUDOSZ legutóbbi küldöttértekezlete óta alig másfél esztendő telt el. Most azonban mégis indokoltnak tartottak egy újabb szakszervezeti küldöttgyűlés összehívását. Át akarják tekinteni, mit csináltak eddig jól vagy rosszul, és a közeli és a távolabbi jövő feladatait. Alapvetően fontos, hogy néhány hét múlva, május végén jól szerepeljenek a közalkalmazotti tanácsi választásokon a munkahelyeken, az intézetekben, hiszen ez nemcsak arról ad számot, hogy az embereknek mi a véleménye a TUDOSZ-ról és az érdekvédelmi munkánkról, hanem ettől függ a szakszervezet jövőbeni pozíciója az érdekegyeztetés fórumain, ettől függ a reprezentativitásuk. A TUDOSZ jelöltjeire leadott szavazatoknak ismét reprezentatívvá kell tenniük a szakszervezetet az Akadémia és az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium területén, valamint továbbra is saját jogon kell helyet szerezniük a Költségvetési Intézmények Értekegyeztető Tanácsában (a KIÉT-ben). De az ÉSZT is csak akkor tud jelen lenni az Érdekegyeztető Tanácsban, ha tagszervezetei megfelelő számú szavazatot szereznek a választásokon.

— Elnök úr! A TUDOSZ hogyan integrálódott a hazai érdekképviseleti struktúra rendszerében?

— A kezdeményezésünkre megalakult Akadémiai Intézetek Érdekegyeztető Tanácsa (AKÉT) az eltelt időszakban rendszeresen működő intézménnyé vált. Létjogosultságát és szükségességét az Akadémia új alapszabálya is megerősítette. Ez a fórum az, ahol az Akadémia vezetői, az intézeti igazgatók képviselői és a reprezentatív szakszervezetek vitathatják meg e terület munka világával kapcsolatos kérdéseket, és kizárólag e fórum egyetértésével hozhatnak a felekre kötelezően érvényes határozatokat. Természetesen e fórum működése során sok minden kiderült. Például az, hogy polarizálódtak az oldalak. Észrevehetővé vált a közös intézeti érdekek mellett — amikor is sok esetben szükség van a szakszervezetek és az igazgatók egyeztetett együttes föllépésére — a munka világával kapcsolatos kérdésekben a felek szembenállásának a törvényszerűsége. De kiderült az is, hogy az érdekek különbözősége azonos megoldások felé kényszeríti az oldalakat. Például — természetesen más és más okokból — az igazgatóknak ugyanolyan fontos a kollektív szerződés megkötése, mint a munkavállalóknak. A fórum munkája során nyilvánvalóvá vált az is, hogy hasznos és eredményes az Akadémia és a szakszervezetek együttes fellépése, mert egymást segítve, talán eredményeket lehet elérni a törvényalkotás folyamatában vagy a költségvetésnél.

Nem mint formalizált fórum, de hasonló megfontolásból alakult meg és működik az érdekegyeztető fórum a Magyar Geológiai Szolgálatnál is, ahol az érintett szakszervezetek képviselői ülnek egy tárgyalóasztalnál a főigazgatóval.

Amíg fennállt, rendszeres kapcsolatban álltunk a Tudománypolitikai Titkársággal, ahol a kutatási szféra általános kérdéseit, a kutatással és felsőoktatással kapcsolatos jogszabályok tervezeteit vitattuk meg. A titkárság megszűnte után pedig megkerestük a kapcsolatot a tudományért felelős kormányzati tisztségviselőkkel, vezetőkkel. Előrehaladott tárgyalásokat folytatunk annak érdekében, hogy ismét legyen kormányzati gazdája a 49/1993-as kormányrendeletnek, és hogy a Tudományos Intézetek Érdekegyeztető Tanácsa, a TUDÉT ismét elkezdjen működni.

Az IKM és az FM felügyelete alá tartozó kutatóintézeteink érdekeinek védelmében alapító tagként továbbra is részt veszünk ezen ágazatok érdekvédelmi fórumainak munkájában.

Az országos érdekegyeztetés fórumai közül a KIÉT-ben saját jogon veszünk részt, és megbízottaink (legtöbbször a TUDOSZ elnöke vagy titkára) közvetlenül képviselik a tagság érdekeit. Az Országos Érdekegyeztető Tanácsban, az ÉT-en szövetségünkön, az ÉSZT-en keresztül képviseljük tagságunk érdekeit. A plenáris képviselet mellett öt ÉT-bizottságban képviselik TUDOSZ-os szakemberek az ÉSZT-et. Lapunk hasábjain keresztül is köszönetet kell mondanunk...

— Beszéljünk ezután a munkavállalók érdekeit védő és képviselő „szakszervezeti jelenlét" másik színteréről: a munkahelyeken is megvetette lábát a TUDOSZ?

— A munkahelyi érdekvédelem elvitathatatlan eredménye az, hogy alapszervezeteinknek az elmúlt időszakban — az új közalkalmazotti bérrendszer bevezetését megelőzően — mindenütt sikerült a kollektív szerződést megkötniük, vagy úgy módosították a már meglévőt, hogy a munkavállalók számára a legkedvezőbb bérpozíciót sikerüljön kialakítani. Nem sikerült viszont javítani az elnökség és az alapszervezetek közvetlen munkakapcsolatát.

A munkahelyek megőrzése területén csak részeredményeket tudtunk elérni, de ahhoz azért a mi tevékenységünk is hozzájárult, hogy az elmúlt években eluralkodó értelmiség-, tudomány- és kutatóintézet-ellenes légkörben a magyarországi tudományos kutatóintézetek, mint költségvetésből finanszírozott állami intézetek egyáltalán megmaradjanak. Az Akadémiai törvény megalkotása során, figyelembe vették a munkahelyekről jövő javaslatokat. Intézeti kollégáinkkal együttműködve hozzájárultunk ahhoz, hogy az ELGI és a MÁFI — ha brutálisan megcsonkítva is — megmaradjon döntően költségvetési finanszírozású állami kutatóintézetnek.

Közös fellépéssel elértük, hogy a közalkalmazotti bértáblázat a törvénynek megfelelően 1994. január elsejével bevezetésre kerüljön, de abban már nem voltunk eredményesek, hogy az A1 és az országos minimálbér jelentősen közelebb kerüljön egymáshoz. 1995. január 1-jétől csak az A1 minimális, 500 forintos emelését tudtuk elérni, de most, az ismét előkerülő minimálbér-tárgyalásokkal egy időben mi is kezdeményezzük, hogy a közalkalmazotti bérskála alapszáma is mozduljon el fölfelé.

Továbbra is tartjuk magunkat azon korábban kijelölt célunkhoz, hogy a jövőre nézve már az európai színvonalú béreket és a 14. havi bért érjük el.

— Az elmúlt években egyre többször hallottuk: a TUDOSZ-nak szolgáltató szakszervezetté kell válnia. Az érdekvédelmen túl különféle szolgáltatásokkal kell „megőrizni" a tagságot.

— Jogsegély- és adótanácsadó szolgálatunkat már a kezdet kezdetén kialakítottuk, s ma is nagyon sokan veszik igénybe. Az üdültetés az a terület, melyet a közvélemény még ma is az egyik legfontosabb szakszervezeti munkának tart. Tagságunk rossz egzisztenciális helyzete miatt nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne foglalkozzunk ezzel is. Szerény lehetőségeinket kihasználva továbbra is próbáltunk olcsó üdültetési szolgáltatást kialakítani tagjaink számára. A „visszajelzések" szerint a nyári kollégiumi szobák bérlése sok tagtársunknak az egyetlen elérhető üdülési lehetőséget nyújtotta. E rendszert fenn kívánjuk tartani mindaddig, amíg lehetőségünk és tagsági igény van rá. Üdültetési munkánkat színesítette, hogy az elmúlt évben sikeres gyerektábort szerveztünk, melyet az idén is meg kívánunk rendezni, lehetőleg pályázatok elnyerésével enyhítve az egyébként is szerényre tervezett költségeket.

A Szószólót is sikerült megőriznünk eddig. Továbbra is a tagság informálása egyik fontos eszközének tekintjük ezt az újságot. Tudomásul kell venni azonban azt is, hogy az információszolgáltatásnak nem ez az egyetlen módja, hsizen nem pótolhatja az elnökségi tagok, az alapszervezeti tisztségviselők napi munkakapcsolatára épülő "állandó jelenlétét" az „élet sűrűjében"...

d.

TUDOSZ NEWS * TUDOSZ VILÁG

PETÍCIÓ

A társadalmi konfliktusokkal foglalkozó Tamás Pál szerint „Ez az ország a béke népe, még akkor is, ha ezt némelyek gyávaságnak, félelemnek vagy megalkuvásnak nevezik." Úgy véli, az elmúlt néhány év tanúsága az, hogy a társadalmi kiegyezés éveihez érkeztünk. Az érdekképviseleti szervek, a munkamegosztásból következően a gazdasági fejlődés adott szakán szükségszerűen jöttek létre, sok éves keserves, a szó szoros értelmében vett véres harc eredményei fejeződnek ki a szakszervezeti jogokban. Ezeket a jogokat a fejlett gazdaságú országok egy részében törvények garantálják, másutt a szokásjog érvényesül. Ezek a jogok sehol sem hullottak adományként a szakszervezetek ölébe, és sehol sem a kormányok vagy a munkaadók jó szívét dicsérik. Kemény konfliktusok, tüntetések, sztrájkok, összecsapások bizonyították, hogy érdekegyeztetés nélkül nincsen társadalmi béke. Az érdekegyeztetés lehetetlen szervezett munkavállalók, és azok érdekeit felkészülten képviselni tudó szakszervezeti vezetők nélkül ugyanúgy lehetetlen, mint olyan felelős kormánypolitikusok nélkül, akik felismerik a szakszervezetek és saját közös felelősségüket és szerepüket ebben a folyamatban. Úgy gondoljuk, ennek az érdekegyeztetésnek a fontosságára kell felhívnunk a parlament és a közvélemény figyelmét, ezért döntött úgy a Titkárok Tanácsa, hogy csatlakozik a Pedagógusok Szakszervezete május 1-jei demonstrációjához.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ORSZÁGGYŰLÉSÉHEZ

Mi, az 1995. május elsejei békés tüntetés résztvevői, a kormány stabilizációs programjában tervezett intézkedések elleni tiltakozásul, petícióval fordulunk országgyűlésünk képviselőihez.

Elfogadhatatlan számunkra, hogy nem, vagy csak formálisan működik az érdekegyeztetés. A munkáltatók, az önkormányzatok, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a kormány semmibe vehetik az érdekképviseletek véleményét, s a munkavállalókat érintő döntéseknél mellőzhetik a szakszervezeteket.

Olyan demokratikus jogállamot akarunk, amelyben minden állampolgárnak joga van a lehető legmagasabb szintű egészségbiztosításhoz, az ingyenes oktatáshoz és a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatáshoz.

Tiltakozunk a kormány egyoldalú pénzügyi szemlélete, a szakmaiság háttérbe szorítása ellen. A közfeladatok szakmailag megalapozott modernizációja érdekében protestálunk. E békés demonstráció résztvevői régóta olyan pénzügyi és adórendszer bevezetését szorgalmazzák, amely nemcsak a bérből és fizetésből élők jövedelmét tartja számon, hanem visszaszorítja az illegális jövedelmeket és a feketegazdaságot. Igazságos köztehervíselést kívánunk, amelynek révén valóságos jövedelmek alapján történjék a közös feladatok finanszírozása.

Követeljük a köz- és a felsőoktatás szakmai, finanszírozási biztonságát, intézményeink, iskoláink működőképességének megőrzését, amelyben kifejeződik ifjúságunk jövőjéért érzett felelősség. Elfogadhatatlannak tartjuk az oktatás piacosítását, az oktatásra szánt közpénzek csökkentését, a felsőoktatási tandíj kompenzáció nélküli bevezetését, a felsőoktatásban az oktatók és az oktatást közvetlenül segítő dolgozók létszámának indokolatlan, drasztikus csökkentését.

A tudományos munka feltételeinek európai színvonalú fenntartását és finanszírozását követeljük, mert különben az ország tízszeres áron fogja megfizetni a modernizálásához szükséges technikát és technológiát.

Követeljük a rendőrség, a tűzoltóság és a polgári védelem szakmai finanszírozási biztonságát, működőképességének megőrzését, amelyben kifejeződik az állampolgárokért érzett felelősség. Elfogadhatatlannak tartjuk az erre szánt közpénzek reálértékének csökkentését.

Felszólítjuk a Magyar Köztársaság kormányát és a parlamenti pártokat, hogy a gazdasági stabilizációt szolgáló törvénymódosításokra vonatkozó javaslatcsomagot a petícióban foglaltak figyelembevételével fogadja el.

Bejelentjük, hogy a demonstráción részt vevő szakszervezetek, élve alkotmányos jogukkal, készek további érdekérvényesítő akciókra. Ugyanakkor fontosnak tartjuk a társadalmi békét, amelyhez nélkülözhetetlen a folyamatos és érdemi párbeszéd a hatalom és a társadalom különböző rétegei között.

Budapest, 1995. május 1.

A demonstráció résztvevői nevében:

Dr. Bárdos Judit főtitkár,
a Belügyi Dolgozók Szakszervezete
Dr. Kis Papp László elnök,
a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete
Dr. Zsiga Imre titkár,
a Honvédségi Dolgozók Szakszervezete
Dr. Kuti László elnök,
a Tudományos Dolgozók Szakszervezete
Szöllösi Istvánné főtitkár,
a Pedagógusok Szakszervezete képviseletében

Ingyenes adótanácsadást és jogsegélyszolgálatot tart a TUDOSZ-irodában (VIII. ker., Puskin u. 4. II. em. 83.) minden szerdán 16 és 19 óra között dr. Komjáthy Miklós

A TUDOSZ ELLA és EMAIL számai

ELLA: 2979
EMAIL: h2979tud @ella.hu

TITKÁRI TÁJÉKOZTATÓ RÉVÉSZ MÁRTA ROVATA

Tájékoztatásul

Besorolási kategóriánkénti alapbér- és kereseti adatok a vállalkozói szférában

1994. május

Megnevezés		Személyi alapbér-átlag (Ft/fő/hó)	Teljes kereset átlag (Ft/fő/hó)
01	Igazgatók	83 157	105 041
02	Igazgatóhelyettesek	82 421	110 264
11	Vezető I. (főosztályvezető és helyettes)	76 547	98 220
12	Vezető II. (osztályvezető és helyettes)	60 821	75 805
21	Termelésirányító I. (felsőfokú végzettség)	46 669	58 579
22	Termelésirányító II. (középfokú végzettség)	37 320	48 715
23	Termelésirányító III. (egyéb végzettség)	29 854	38 036
31	Gyakornok I. 0-1 év gyakorlattal, középfokú végzettség	22 176	30 210
32	Munkatárs I. 1 év feletti gyakorlattal, középfokú végzettség	30 816	37 539
33	Gyakornok II. 0-1 év gyakorlattal, középfokú végzettség	30 348	34 968
34	Munkatárs II. 1 év feletti gyakorlattal, középfokú végzettség	36 606	43 521
35	Gyakornok III. 0-1 év gyakorlattal, felsőfokú végzettség	36 494	42 691
36	Munkatárs III. 1 év feletti gyakorlattal, felsőfokú végzettség	45 772	54 066
37	Főmunkatárs III. felsőfokú végzettség	58 659	70 706
38	Gyakornok (ügyviteli) 0-0,5 év gyakorlattal	22 487	26 067
39	Ügyviteli munkatárs 0,5 év feletti gyakorlattal	24 455	27 997
40	Szakmunkás (normál munkafeltétel)	20 708	26 803

TUDOSZ-tagok figyelem!

A **kollégiumi szobabérletekre** és a **gyermektáborra** ***május 15-éig*** lehet jelentkezni a TUDOSZ üdülési felelőseinél.

A Cooptouristnál a TUDOSZ-tagok (és családtagjaik) **8 százalékos** kedvezménnyel vehetnek részt az utakon, a Cooptourist és a Közszolgálati Szakszervezetek Szövetsége szerződése alapján.

Az **AMWAY-termékek rendelését** kérjük, szokás szerint **20-áig** adják le a TUDOSZ-irodába faxon, telefonon vagy ELLA-n.

Milyen funkciókat finanszírozzon az állam?

A kilábalás útjai II.

Interjú Nyikos Lászlóval

(Folytatás az 1. oldalról)

— Viszont — miután mindenféle „társadalmi párbeszéd" elmaradt a bajok megszüntetésének lehetséges módozatairól — itthon sincs miről tárgyalni. Ki döntsön arról, hogy mit finanszírozzon az állam?

— A stabilizációs programra jellemző, hogy kevesebb lesz az elkölthető közpénz, de a kormány nem mondja meg, melyik feladatot nem kell ezután elvégezni. Az intézményeknek maguknak kell dönteniük, továbbra is ellátják-e minden eddigi funkciójukat, vagy abbahagynak bizonyos tevékenységeket.

— Miben látja ön az államháztartás reformjának lényegét?

— Egyfelől elvi kérdés annak tisztázása, hogy a szociális piacgazdaságot igénylő jogállamnak milyen feladatokat kell ellátnia a meghaladott pártállami feladatokhoz képest. A neoliberális álláspont szerint — mivel az állam szükségképpen rossz gazda — csak azzal foglalkozzon, ami a társadalom szempontjából elengedhetetlenül fontos. Így például csak állami keretek között lehet megoldani a honvédelmet, a belbiztonságot, az igazságszolgáltatást vagy működtetni a közműveket. A totális állam idején az ipartól a banki szolgáltatásokig mindent központi irányítás alá helyeztek. Mi most valahol e két állapot között vagyunk, illetve nagyon óvatosan szűkíteni kezdtük az állami funkciókat. Nyilvánvaló, hogy csökkenteni kell azokat a közkiadásokat is, amelyeket eddig az állami intézmények fenntartására fordítottak. Persze előbb meg kell határozni azt is, hogy ezeknek az intézményeknek milyen feladatokat kell ellátniuk. Az ellátások másik részét piacosítani kell, és a funkciók bizonyos hányadát a civil szférába kell áthelyezni. Azt, hogy az állam milyen arányban finanszírozza például a felsőoktatást vagy a tudományos kutatást, a politikusoknak kell eldönteni, s nekik kell vállalni a felelősséget is.

— Külföldi példák alapján megállapítható, hogy milyen belső arányokat helyes kialakítani a magyar államháztartáson belül?

— Ezekről az arányokról is a politikusoknak kell dönteni. A problémát az jelenti, hogy nagyon gyenge az államháztartás belső információs rendszere, s igazából azt sem tudjuk pontosan megmondani, ma mennyit költünk például védelemre vagy kultúrára. A magyar költségvetés ugyanis az adminisztratív struktúrára épül, a fejezetek és címek bevételeit és kiadásait tartalmazza. Azt sem tudjuk, hogy például az ipari minisztérium bérének mekkora hányada tartozik a védelemhez, illetve a műszaki fejlesztéshez.

— Eszerint a mai költségvetés nem is a valóságon alapul?

— A költségvetésnek az a legnagyobb baja, hogy nem eléggé segíti a képviselőket abban, hogy valódi politikai döntéseket hozzanak. A terjedelmes, tengernyi számot tartalmazó költségvetésben eligazodni is nehéz, nemhogy értelmezni az arányokat. A képviselők akkor láthatnának tisztán, ha eléjük tennének olyan adatokat is, amelyekből kiderülne, hogy a közpénzekből különböző állami feladatokra — például védelemre, közbiztonságra, kultúrára, oktatásra, igazságszolgáltatásra — mennyit akar fordítani a kormány. Az államháztartás információs rendszerét úgy kellene kiépíteni, hogy adott esetben az adófizetők is lássák, mi mennyibe kerül. Ha most valaki azt kérdezné tőlem, mennyit költ az ország közbiztonságra, nem tudnám megmondani. Nem azért, mert az adatok titkosak, hanem azért, mert nincsenek adatok.

— Ezek szerint a kormány sem tudja, valójában mire mennyit költ?

— A költségvetés szervezeteket és nem feladatokat finanszíroz. A régi információs rendszer szétesett, az újat még nem hozták létre. Ha a klasszikus állami funkciók keretén belül gondolkodom, akkor sem tudok pontos adatokat mondani.

— Ilyen viszonyok között mire jó a költségvetés?

— Finanszírozza az intézményeket, teljesíti az adósságszolgálatot. És éppen ez a lényeg, mert egy intézményt csak akkor kellene közpénzből fenntartani, ha közfunkciót lát el, ha a társadalom érdekében hasznos feladatokat old meg.

— Ezek szerint az sem világos, hogy milyen — egyébként fontos — állami feladatok maradnak ellátatlanok, és hol vannak átfedések?

— Ezért lenne lényeges az, hogy tételesen végignézzék a költségeket, s azt, hogy milyen funkciókat finanszíroz az állam. Ezt a Számvevőszék már többször felvetette. Különösen fontosnak tartanánk ezt például az állami pénzalapok esetében, hiszen az alapok között nincs információcsere, és ezért több is támogathatja ugyanannak vagy hasonló célnak az elérését. Az ideális megoldás az lenne, ha az állami feladatok tisztázása, szűkítése után a közpénzek felhasználását „rovatonként" előírnák. Álláspontom szerint liberalizálni csak a vállalkozások gazdálkodását lehet, a közpénzekből gazdálkodó szervezeteket nem. Ez utóbbiakét nagyon is szigorúan kell számon kérni. A közpénzekkel minden piacgazdaságban rendkívül szorosan, tételesen kell elszámolni. A német számvevőszék költségvetése csaknem húsz oldal, a miénk mindössze négy sor. Kieresztették a szellemet palackból, mondván: ha az intézményeknek kevés a pénzük, legalább gazdálkodhassanak vele...

— d. l. —

Az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa

(Folytatás az 1. oldalról)

hoc bizottság jelenlévő képviselői egyetértettek abban, hogy most csak a támogatott tanszéki kutatóhelyek hálózatának felállítását lehetővé tevő alapelvekben egyezzenek meg, a működési szabályzat kidolgozását az ad hoc bizottság és a létrejövő szervek együttesen végezzék, az AKT pedig annak véglegesítésében vállaljon szerepet. Ennek megfelelően az AKT egyhangúlag jóváhagyta az előterjesztés ezzel kapcsolatos első részét.

AKT 3/2/95. (III. 27.) állásfoglalás:

1. *A támogatott tanszéki kutatóhelyek pályázatainak elbírálását előkészítő bizottság előterjesztése alapján az AKT elfogadta a következő alapelveket:*
— az elbírálásnál csak a meghirdetett pályázati feltételek, a pályázó által kért támogatás összege, a befogadó intézmények és a tudományos osztályok minősítése szolgál alapul;
— az AKT személyi kérdésekben nem foglal állást, a problematikus eseteket kiemeli és különbizottság elé utalja;
— a kutatócsoport vezetésére csak a pályázó 70. életévig adható megbízás, a kutatócsoport támogatását ezután felül kell vizsgálni;
— a jelenleg működő kutatócsoportok maximális létszáma 15 fő és maximális támogatása 13 millió forint legyen, 3 éven belül folyamatosan el kell érni, hogy a maximum 12 főt ne haladja meg;
— a kiemelt egyetemi minősítésű, de közepes osztályminősítéssel rendelkező régi pályázók esetében a maximálisan adható támogatás az 1994. évi támogatás összegének 90 százaléka legyen;
— csak egyetemi, vagy közgyűjteményi pályázatok fogadható el.
2. *A támogatások időtartama 3 év.* Ezzel összhangban az alkalmazásokra vonatkozóan a testület szavazással amelett foglalt állást, hogy a már működő csoportoknál a régi foglalkoztatottak esetében maradjon a határozatlan idejű alkalmazás, az új foglalkoztatásnál viszont a 3 évre szóló határozott idejű alkalmazást kell érvényesíteni. Az új pályázók esetében az alkalmazás határozott idejű, egységesen 3 éves.
3. *Az AKT szavazással jóváhagyta a különbizottság javaslatait a pályázatok elfogadásáról, illetve elutasításáról azzal, hogy néhány pályázat ügyét a különbizottság ismételten vizsgálja meg.*
4. *Véglegesítés után a döntésről az érintettek értesítést kapnak, a nyertes pályázók névsorát a Magyar Tudományban közzé kell tenni.*

AKT 3/3/95. (III. 27.) állásfoglalás:

1. *Az AKT az előterjesztett indokok alapján az élettudományi kuratórium létszámát felemelte 11-ről 13-ra.*
2. *Az AKT titkos szavazással döntött a tudományterületi kuratóriumok személyi összetételéről.*

AKT 3/4/95. (III. 27.) állásfoglalás:

Az 1996. évi költségvetési irányelve összeállításához az AKT tagjai javaslataikat írásban eljuttatják a szakterületileg illetékes AKT-titkárhoz.

Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa

Kuratóriumok

Az Akadémiáról szóló törvény rendelkezik az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa (AKT) létrehozásáról, ez a választott testület irányítja az akadémiai kutatóhelyek működését. A törvénynek megfelelően az AKT felkéréssel három (matematikai és természettudományi, élettudományi és társadalomtudományi) kuratóriumot hozott létre, amelyek saját alapszabályuk szerint végzik munkájukat. Ezek a kuratóriumok állapítják meg a tudományterületükhöz tartozó egyes kutatóintézetek, kutatóhelyek költségvetési támogatásának és beruházásának kereteit, értékelik az egyes kutatóhelyek tevékenységét. Az AKT a kuratóriumok kezdeményezése alapján tesz javaslatot akadémiai kutatóintézet létrehozására, átszervezésére, megszüntetésére. Első ülésükön megválasztották elnöküket is: a Matematikai és természettudományi kuratórium elnöke Márta Ferenc, az Élettudományi kuratórium elnöke Győrffy Béla, a Társadalomtudományi kuratórium elnöke pedig Szász Zoltán.

Matematikai és természettudományi kuratórium

Szász Domokos, az MTA levelező tagja, Matematikai Kutatóintézet, dinamikai rendszerek, matematikai statisztikus fizika

Rónyai Lajos, a matematikai tudomány kandidátusa, Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet, számítástudomány

Lovas Rezső, a fizikai tudomány doktora, Atommagkutató Intézet, magfizika

Szőkefalvi-Nagy Zoltán, a fizikai tudomány doktora, KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet, magfizika

Barna B. Péter, a fizikai tudomány kandidátusa, Műszaki Fizikai Kutatóintézet, kísérleti fizika

Horváth Mátyás, a műszaki tudomány doktora, Budapesti műszaki Egyetem, gépgyártás technológia

Lux Iván, a fizikai tudomány doktora, KFKI Atomenergiakutató Intézet, neutronfizika

Bartók Mihály, az MTA levelező tagja, József Attila Tudományegyetem, szerveskémia

Márta Ferenc, az MTA rendes tagja, Központi kémiai Kutatóintézet, fotokémia, reakciókinetika

Szépvölgyi János, a kémiai tudomány kandidátusa, TTKL Szervetlen Kémiai Kutatólaboratórium, szervetlenkémia

Szarka László, a földtudomány kandidátusa, Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet, földtudomány

Tóth József, a kémiai tudomány doktora, Bányászati kémiai Kutatólaboratórium, földtudomány

Gécseg Ferenc, az MTA levelező tagja, József Attila Tudományegyetem, automataelmélet

Élettudományi kuratórium

Raskó István, a biológiai tudomány kandidátusa, SZBK Genetikai Intézet, emlős-sejtgenetika, humán molekuláris genetika

Závodszky Péter, a biológiai tudomány doktora, SZBK Enzimológiai Intézet, fehérje fizika

Bíró Péter, a biológiai tudomány doktora, Balatoni Limnológiai Kutatóintézet, hidrobiológia, (halbiológia)

Fekete Gábor, az MTA levelező tagja, Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet, ökológia

Duda Ernő, a biológiai tudomány doktora, SZBK Biokémiai Intézet, molekuláris biológia

Győrffy Béla, az MTA rendes tagja, Mezőgazdasági Kutatóintézet, növénytermesztés

Várallyay György, az MTA levelező tagja, Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet, talajtan

Kőmíves Tamás, a kémiai tudomány kandidátusa, Növényvédelmi Kutatóintézet, növényvédelem

Benkő Mária, az állatorvos-tudomány kandidátusa, Állatorvostudományi Kutatóintézet, molekuláris virológia

Vizi E. Szilveszter, az MTA rendes tagja, Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet, neurobiológia

Csermely Péter, a biológiai tudomány doktora, Semmelweis Orvostudományi Egyetem, biokémia

Lénárd László, az orvostudomány doktora, Pécsi Orvostudományi Egyetem, idegélettan

Szende Béla, az orvostudomány doktora, Semmelweis Orvostudományi Egyetem, kórbonctan

Társadalomtudományi kuratórium

Erdős Tibor, az MTA rendes tagja, Közgazdaságtudományi Intézet, közgazdaságtudomány

Rechnitzer János, a földrajztudomány doktora, Regionális Kutatások Központja, közgazdaságtudomány

Szentpéteri István, a jogtudomány doktora, József Attila Tudományegyetem, jogtudomány

Neményi Mária, a szociológiai tudomány kandidátusa, Szociológiai Intézet, szociológia

Bayer József, a filozófiai tudomány kandidátusa, Eötvös Lóránd Tudományegyetem, politikatudomány

Szász Zoltán, a történelemtudomány kandidátusa, Történettudományi Intézet, történettudomány

Litván György, a történelemtudomány doktora, '56-os Intézet, történettudomány

Fehér Márta, a filozófiai tudomány doktora, Budapesti műszaki Egyetem, filozófia

Marosi Ernő, az MTA levelező tagja, Művészettörténeti Kutatóintézet, művészettörténet-régészet

Jankovics József, az irodalomtudomány kandidátusa, Irodalomtudományi Intézet, irodalomtudomány

Bánréti Zoltán, a nyelvtudomány kandidátusa, Nyelvtudományi Intézet, nyelvtudomány

Kisbán Eszter, a néprajztudomány doktora, Néprajzi Kutatóintézet, néprajztudomány

Somfai László, a zenetudomány doktora, Zenetudományi Intézet, zenetudomány

Haditudósítás

Kuti László három esztendeje részt vesz az —Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés képviseletében — az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) munkájában. A TUDOSZ elnöke a Szószólóban rendszeresen (hadi)tudósít az érdekegyeztetés „harcmezejéről".

Előző havi tudósításomat azzal fejeztem be, hogy korainak tartottuk a kormány rövid határidejű tárgyalási ajánlatát (mivel a gazdaság modernizációjával kapcsolatos kormányelőterjesztés kézhez vétele és a javasolt tárgyalási időpont között csak négy nap lett volna), javasoltuk az Érdekegyeztető Tanács (ÉT) összehívását egy héttel elhalasztani. Aggodalmunk nem volt alaptalan, mert kiderült, hogy tárgyalópartnereinknek is szüksége volt a felkészülésre. Végül is április 5-re tűzték ki a tárgyalást, és ez váratlan gondokat okozott. Kiderült ugyanis, hogy nincs helyünk. A fehér háznak becézett (régi elnevezés) képviselők házában (új név), ahol üléseinket tartani szoktuk, lévén, hogy a parlament ülésezett, teljesen érthetően a képviselők tárgyaltak. Tehát keresnünk kellett olyan intézményt, ahol befogadnak minket. A Pénzügyminisztérium felajánlotta tárgyalótermét a plenáris ülés céljára. Mi ezt elfogadtuk.

Időközben a munkavállalói oldalnál elnökváltás történt, (azaz az Autonóm Szakszervezetektől az ÉSZT-hez került a soros oldalelnöki poszt). Ez egyben azt is jelentette, hogy mi adhattunk helyet a munkavállalói oldal előzetes egyeztető megbeszélésének. Több mint félévi hezitálás után az ÉSZT elnöksége végülis eldöntötte, hogy önálló irodát fog bérelni, és ennek a fölállítására — a Jókai utca 2-4. szám alatti MEDOSZ-irodaházban — éppen április első munkanapjától került sor. Sikerrel. Minden gond nélkül meg tudtuk rendezni az oldalülést, annak ellenére, hogy néhány szervezet a téma fontosságára való tekintettel alapszervezetnyi létszámot elérő csapattal jött „oldalegyeztetni". Szerencsére győztük székkel, szendviccsel, kávéval és ivóvízzel is.

A tárgyalásra rendelkezésünkre állt a kormány előterjesztése. Közvetlen az oldalegyeztetés előtt megkaptuk az MSZOSZ-nek szinte az utolsó pillanatig formálódó alternatív javaslatait, a SZEF képviselője pedig bejelentette, hogy technikai okok miatt (elromlott a printerük) csak közvetlenül a tárgyalások helyszínén tudja átadni a gazdasági szükségintézkedések kormányzati elképzeléseit módosító javaslatcsomagot. Ezt kénytelen-kelletlen tudomásul vettük, azzal a megjegyzéssel, hogy ami nincs, arról meglehetősen nehéz tárgyalni, bár nem lehetetlen. Végül is átnézve a rendelkezésünkre álló írásos előterjesztéseket, döntöttünk: javasoltuk, hogy csak egy globális forduló legyen, és a részletek megtárgyalása az ÉT-bizottságaiban történjen, majd azt kövesse egy újabb plenáris tárgyalás. Okoskodásunk helyességét visszaigazolták a munkáltatók is, mert kiderült, hogy ők is hasonló metóduson törték a fejüket. A második napirendi pontot, a foglalkoztatási törvény módosításának tervezetét a munkavállalói oldalülésen előzetesen nem tárgyaltuk meg. Úgy döntöttünk, hogy megkíséreljük levetetni a napirendről ezt a kérdést és egy későbbi, tárgyalásra halasztani a témát, amikor jobban előkészítve lehet újratárgyalni. A munkáltatók ezzel is egyetértettek, a kormány pedig elfogadta a javaslatunkat. Így végül kialakulhatott a tárgyalandó témakör, és meg is kezdhettük az érdemi munkát.

A gazdaság stabilizálását célzó „csomagot" — amely szerintem és a szakszervezeti vezetők többsége szerint is „megvehetetlen" —, személyesen maga Horn Gyula miniszterelnök kísérelte meg eladni az ÉT-nek. Napirend előtti hozzászólásában körültekintően ecsetelte, hogy miért jó nekünk az, ami rossz. Mondanivalója végén javasolta, hogy a három oldal adjon ki közös politikai nyilatkozatot, amelyben kimondjuk: a társadalmi béke megőrzése közös érdekünk, és a tárgyalásokat az érdekegyeztetés keretén belül kívánjuk folytatni. Ez kissé érthetetlen volt, mert mi korábban és most is úgy képzeltük el, azért van az ÉT, hogy ott tárgyaljuk meg a munka világát érintő dolgokat, és a taxisblokád óta elég nyilvánvaló, hogy az oldalak (és így az ÉT) célja és feladata — többek között — a társadalmi béke megőrzése.

A miniszterelnök úr szavaira a munkavállalói oldal elnöke válaszolt. Döntően a „csomag" elhíresült vasárnap esti nyilvánosságra hozatalának a módját bírálta. Kritikájához csatlakoztak a munkáltatók is, akik szintén hasonló okokból bírálták a kormányzati előterjesztést.

A későbbiekben a gazdasági szükségintézkedések részleteiről már az oldalak szóvivői folytatták a disputát. Ennek egyik üde színfoltja volt, amikor a kormányoldal szóvivője, a pénzügyminiszter és a munkavállalói oldal szóvivője, az MSZOSZ elnöke egyetemi tanulmányaikból vett példákkal próbálta magyarázni, vagy támadni a leírtakat. Végül is azt hiszem, hogy a mi szóvivőnknek, Nagy Sándornak igaza volt abban — már csak azért is, mert az ÉSZT szakértője is hasonlót állított —, hogy Magyarországon a tankönyvi modellek nem alkalmazhatók egy az egyben.

A néhány tiszteletkörből álló általános hozzászólások után, megállapodtunk abban, hogy ez az tárgyalás csak a kezdeti stáció. A „csomag" részleteit az ÉT-munkabizottságai elé kell terjeszteni, majd „vissza kell hozni" az egészet az ÉT plenáris ülése elé. Ezek után abban is megállapodtunk, hogy mely bizottságok milyen időütemezésben tárgyalják tovább a csomagot, valamint abban, hogy mikor lesz a záró plenáris ÉT-ülés (megnyugtatásul közlöm: nem akkor lett). Most már más dolgunk nem lévén, berekesztettük a tárgyalást, és megkíséreltünk hazamenni, ami egyeseknek meglehetősen nehezen sikerült, hiszen a téma fontossága és a miniszterelnök jelenléte miatt a sajtó képviselői — teljesen érthetően — a szokásosnál nagyobb létszámban voltak jelen, és kihasználva a lehetőséget, lecsaptak az interjúalanyokra.

Q-ti

Tüntetés '95 május elsején

Több ezren gyűltek össze (zuhogó esőben) május elsején Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia épülete előtt a Pedagógusok Szakszervezete, a Belügyi Dolgozók Szakszervezete, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete, a Honvédségi Dolgozók Szakszervezete és a Tudományos és Innovációs Dolgozók Szakszervezete felhívására. A tüntetők munkahelyük megtartását és valóságos érdekegyeztetést követeltek. A demonstráción a szakszervezetek vezetői szónokoltak. Dr. Kuti László a Parlament előtt, Tóth Attila pedig az Akadémia székháza előtt szólt az egybegyültekhez. Az alábbiakban szó szerint közreadjuk Tóth Attila nagy tapssal fogadott beszédét.

A fényképeket Bürger Gábor készítette

Itt van május elseje!
Énekszó és tánc köszönti?
Nem.

Nem, ez már nem az a régi kötelező felvonulás, amikor a hangszórók dalaira meneteltünk, mert a régi — magát szocialistának mondó — vezetésnek szüksége volt a milliók támogatásának látszatára.

Az új — magát szocialistának mondó — vezetés szakított múltjával. Nekik nem kell milliók támogatása, nekik a támogatás milliói sőt milliárdjai kellenek. Dollárban és forintban. Ehhez nem kell felvonulnunk, ünnepelni a munkát és a dolgozó embert, elég lemondanunk munkahelyeinkről, megélhetésünkről, jövőnkről.

Persze, dalolhatunk is — például a bankok reklámnótáit —, de ami fontos, fizessünk. Fizessük meg a thacherista elvtársakból lett pénzügyér urak huszonöt év alatt ki tudja már hányadik elfuserált gazdasági kísérletének költségeit, csődbe vitt bankjainak konszolidációját.

Ezt mi, tudományos dolgozók, akik ki vagyunk szolgáltatva a költségvetési mágusok kényének-kedvének, megtapasztaltuk. Ellene csak lábunkkal szavazhattunk, és szavaztunk is. A kutatóintézetek fogynak, a kutatók szétszélednek. Persze, lehet, hogy ez a rejtett cél. Hallott már valaki a kutatás és fejlesztés, vagy az oktatás konszolidációjáról. A végkielégítésünkre állítólag tartalékoltak, mert úgy látszik, hogy egy bezárt kutatóintézet és egy megnyitott bankfiók minden pénzt megér.

Apelláltunk mi már a magyar tudomány múltjára, Nobel-díjasaink intelmeire, a kutatás és fejlesztés intézményeit, a kiművelt emberfőit nélkülöző gazdaság és társadalom veszélyeire, mindhiába. Meggyőzni őket, szép szavakkal, nem lehet.
Csak a szolidaritásban bízhatunk.

Láthattuk, hogy a legkülönbözőbb pártok és kormányok addig és csakis addig tárgyalnak a munkavállalókkal, amíg kellően nyeregben nem érzik magukat.

Rájöhettünk, hogy attól vesznek el, akitől könnyen, gyorsan, olcsón, tömegesen megtehetik — nem gondolva olyan következményekkel, mint elszegényedés, vagyoni polarizáció, kasztosodás, maffia, ahogy az Latin-Amerika jobb sorsra érdemes országaiban megfigyelhető.

Szakítottak a múltjukkal? Hát szakítsunk mi is, ha a jövőben közalkalmazottak helyett nem akarunk maffiózók tanácsadói, könyvelői, testőrei és házitanítói lenni. A jövőben adott szavak helyett tettekkel kell érvelnünk. Ezért vagyunk itt.

Csak a szolidaritásban bízhatunk. A közszolgálat alapja a közteherviselés. Ha közös akciókkal sikerül rádöbbenteni őket, hogy a népnyúzásnak is vannak közvetlen költségei, és hogy külső nyomást nem csak külföldi bankárok, de mi, magyar munkavállalók ezrei is tudunk gyakorolni az általunk szabadon választott kormányra, akkor tárgyalni fognak, és ráfanyalodnak a burjánzó feketegazdaság milliárdjainak megadóztatására is.

A közteherviselésért és a közszolgálatért folytatott harc nem lesz könnyű, de senki meg nem harcolja helyettünk, és nekünk is csak együtt, a szolidaritás erejével sikerülhet.

Itt van május elseje!
Énekszó és tánc?
NEM!
Közszolgálatot
és közteherviselést!
MUNKÁT, KENYERET!

SZÓSZÓLÓ

A Tudományos Dolgozók Szakszervezetének lapja
Felelős szerkesztő:
Dr. Dura László
A Szószóló szerkesztőségi tanácsadó testületének elnöke:
Dr. Pomogáts Béla
Kiadja: a TUDOSZ
Felelős kiadó: Dr. Révész Márta
Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt.
Budapest 1995-3522
Felelős vezető:
Dr. Csöndes Zoltán
elnök-vezérigazgató
ISSN 0239-0035

ILO-adattár Magyarországon

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) munkajogi és társadalombiztosítási CD-lemezeit mutatták be április végén a Munkaügyi Minisztériumban.

A bemutatott két CD-lemez közül az egyik angol, francia, spanyol nyelven tartalmazza az *ILO Alkotmányát*, valamennyi *ILO-egyezményt és -ajánlást, a Szervezkedés Szakértői Bizottság valamennyi jelentését 1985 óta, illetve az Egyezmények és Ajánlások Alkalmazása Szakértői Bizottság írásos észrevételeit* 1987 óta.

A másik CD-adatbázis az ILO-tagországok *nemzeti, munkajogi és társadalombiztosítási törvényeit tartalmazza*. Az adatbázisok széles körben elérhetők lesznek az Érdekegyeztető Tanács számítógépes hálózatán keresztül szakszervezeteknek, a munkaadók képviselőinek, valamint az Országgyűlés könyvtárában az országgyűlési képviselőknek és szakértőknek.

Az ILO az ENSZ egyik legrégibb szakosított szervezete. Fő törekvése, hogy világszerte elfogadható azonos normák szerint segítse az emberi jogok tiszteletben tartását, a tisztességes életszínvonal, az emberséges munkakörülmények, a gazdasági biztonság elérését. Összesen *174 egyezményt és 181 ajánlást fogadtak el* 1919--1993 között az ILO-tagországok. Magyarország 1922 óta tagja az ILO-nak. A szervezet alapvető emberi jogokat fogalmaz meg, például a *szervezkedés szabadságára, a kollektív alku jogára*, a kényszermunka eltörlésére vonatkozóan. Az általuk kiadott dokumentumok átfogják a munka világának számos területét, *a munkavédelmet, a szociális biztonságot, a munkaerő-gazdálkodást, a nők és gyermekek* jogainak védelmét.

A szakszervezeti szabadságról szóló egyezményt eddig 109 ország, szervezkedési és kollektív tárgyalási jogról szóló egyezményt 123 ország — többek között Magyarország — ratifikálta. Magyarország összesen 60 ILO-egyezményt fogadott el, hagyott jóvá. Az ILO szigorú felügyeleti eljárást rendszeresített — független szakértők bevonásával — az elfogadott okmányok gyakorlati alkalmazásának, a vállalt kötelezettségek ellenőrzésére.

Publikációk, könyvek, előadások

Az Irodalomtudományi Intézetről

A Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti Intézetének az elmúlt két évben 91 kiadványa látott napvilágot, 24 könyvkiadó gondozásában. Ez azt jelenti, hogy az intézetet is sújtó megszorító intézkedések ellenére heti egy kiadvány megjelenhetett — mondta Pomogáts Béla, az intézet igazgatóhelyettese, újságíróknak.

Elhangzott: az MTA irodalomtudományi kiadványok megjelentetésére idén nem adott pénzt. Az intézet reméli, hogy jövőre el tudják készíteni a Magyar irodalomtörténet bibliográfiája című sorozat befejező, 4. kötetét, amely 3,5 millió forintba kerül — erről Bodnár György igazgató beszélt. Hozzátette: az MTA néhány éve — az alapítványokhoz hasonlóan — pályázat útján osztja el a könyv és folyóirat megjelentetésre szánt 100 millió forintot. Ebből 16 milliót osztanak szét hat területen, ezek között van az irodalomtudomány is. Külön támogatást kap viszont három sorozat, az Irodalomtörténeti füzetek, a Kortársaink, valamint a Humanizmus és reformáció, továbbá három folyóirat — az Irodalomtudományi Közlemények, a Literatúra és a Helikon. Elhangzott: az újságok kiadásához jelentősen hozzájárul az Argumentum és a Balassi Kiadó.

Az intézet éves költségvetése 55 millió forint, amiből 67 ezer forintot állapítottak meg az úgynevezett dologi költségek fedezésére. A valóságban ez az összeg 4-5 millió forint, amelyet a bérből kell kigazdálkodniuk. A 39 éves intézményben 50 kutató dolgozik, közülük 40 kapja költségvetési forrásból a bérét. Átlag bruttó fizetésük 36 ezer forint — tájékoztatott az igazgató. Huszonhárman rendszeresen oktatnak felsőoktatási intézményben. Ez jó dolog, mert a kutatási anyagok így közvetlenül kerülnek be az oktatásba, ugyanakkor keresetkiegészítő tevékenység is — tette hozzá. A munkatársak tavaly 535 publikációt és 37 könyvet jelentettek meg, valamint 109 előadást tartottak. Négyen nyertek el tudományos fokozatot. Az intézethez tartozó Eötvös Könyvtárban jelenleg 150 ezer kötetet forgathatnak a kollégisták és a kutatók.

Május 7. anyák napja

Köszöntjük az édesanyákat!

NÉZŐPONT
a szerkesztő rovata

Szellem és fűnyíró

A XVIII. században a bécsi gazdagok vagyonokat költöttek a művészetek mecenetúrájára, ám a „szabadúszó" Mozart még is szegényen halt meg. Ha Mozart ma Magyarországon élne, s a kormányelképzeléseknek megfelelően 44 százalékos társadalombiztosítási járulék terhelné a honoráriumokat, a szerzői és alkotói jogdíjakat, a művészetbarát mecénásoknak másfélszer annyit kellene áldozniuk, ám a zseniális zeneszerző most is csak nincstelenül élhetné napjait, hiszen a többletterhek ellenére tisztességes táppénzt vagy nyugdíjat azért nem folyósítana neki az elvonásokban oly leleményes állam. A példánál maradva: a kottapapírért is tb-járulékot kellene fizetni, pedig az nem jövedelem, hanem az alkotás „árába" beépülő költség.

A szabad foglalkozású művészek, írók, publicisták, zenészek, a tudomány képviselői általában nem egzisztenciális gondtalanságukról híresek. Szintén nem dúskálnak a pénzben például a tudományos szakfolyóiratok, az irodalmi lapok, s — minden közhiedelemmel ellentétben — az újságok sem Krőzusok. Ha ezt az alkotmányos szempontból is aggályos intézkedést bevezetnék, a szegényebb lapoknál akár fehéren is maradhatna az oldalak 44 százaléka, pusztán anyagi okokból.

Nem hallgatható el az sem, hogy történtek visszaélések is a honoráriumokkal, jogdíjakkal kapcsolatban. Sok helyen az alkalmazottak a tb-járulékfizetés elkerülésére „átmentek" vállalkozóba, szellemi szabad foglalkozásúba, mert így kevesebbe kerültek cégüknek. A meghatározó rész azonban tisztességesen adózik, ráadásul egyre többen váltanak át tücsökből hangyává, s alakítják ki önkéntes társadalombiztosítási rendszereiket, hiszen öreg korukra, vagy betegségük esetén az államtól úgysem kapnának semmit.

Erős a gyanú, hogy a kormányelképzelés a mindent azonosra kaszaboló fűnyíróelv alapján született, csakhogy alkalmazásával a magyar szellemi élet, a tudomány és a kultúra világa nem a legendás angol pázsithoz, hanem a kopár szik sarjához lesz hasonlatos.